

Pojmovost

c) Vznik pojmovosti a ustavení pojmů nelze tedy z principiálních důvodů vykládat z neurofyzologie, protože to je záležitost jiné roviny a jiných kontextů, záležitost historická, kulturní. Ovšem to je jen fenomenologické stanovení, které neobjasňuje vlastní povahu oné zásadní rozdílnosti. Pomůžeme si proto schematem, z něhož bude patrné, jak intencionalita vědomí vůbec nenavazuje na fyziologii smyslových orgánů jakožto jejich pokračování a jakási nadstavba, ale že má zcela jiný zdroj. To, že intence vědomí vposledu konverguje s reaktivitou našich smyslových orgánů, je ovšem záležitostí mnohem starší, vlastně hluboce před-lidskou (máme-li pod slovem „vědomí“ na mysli něco tak širokého, že to můžeme připsat např. i zvířatům atd.), nicméně zásadní překážkou přímého zkoumání tu je ta zvláštní okolnost, že samo vědomí druhé bytosti – dokonce ani lidské – nám vůbec není přímo přístupné, že jedinou cestou tu je vciťování a vmýšlení, tedy něco, co už nějaké vědomí, myšlení atd. předpokládá. Vědomí je přístupné jen samo sobě a přes ono vciťování a vmýšlení také druhému vědomí. To, že si při mých výkladech – snad! – něco uvědomujete, že si něco myslíte, je leda má vlastní interpretace, ale smyslově přímo neověřitelná. Tak, jako vy nemůžete nahlédnout do mého vědomí a myšlení, tak ani já nemohu nahlédnout do vašeho. Nicméně, jak všichni víme, nezdá se to ve většině případů být zásadní překážkou vzájemného porozumění – pokud ovšem nevybočíme z rámce běžných zkušeností. Problémy nastávají všude tam, kde se budu pokoušet vám sdělit něco, nač nejste zvyklí, nač nejste připraveni anebo čemu se dokonce aktivně bráníte vzpěčujete.

d) Dokud slova, tj. jakési zvláštní, více méně komplikované zvuky (a později jiné typy znaků, např. písmo apod.) označují jen věci smyslově vnímatelné, na něž lze poměrně snadno odkázat, nemůžeme ještě mluvit o jazyku v pravém významu. Jazyk se ustavuje a uskutečňuje teprve vypravováním, tedy narativně.

(Praha, 990103-3.)